

**Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ТУРИЗМОЗНАВСТВА І КРАЄЗНАВСТВА

повна назва навчальної дисципліни

Для підготовки
студентів
освітнього ступеня

бакалавр

молодший бакалавр, бакалавр
чи магістр

року набору

2020

галузі знань

24 Сфера обслуговування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

242 Туризм

шифр і найменування спеціальності

освітня програма /
спеціалізація

Туризм

назва освітньої програми / спеціалізації

академічна група

ТР-20

шифр академічної групи

статус дисципліни

Обов'язкова

обов'язкова чи вибіркова

Харків, 2021 рік

Розробник:

Яковчук Олександр Володимирович,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри туристичного та готельного
бізнесу.
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

Гарант освітньої програми Яковчук Олександр Володимирович,
кандидат географічних наук,
доцент кафедри туристичного та готельного
бізнесу.
прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
кафедри туристичного та готельного бізнесу
назва кафедри

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії
інституту, протокол від 17.05.2021 р. № 7

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи туризмознавства і краєзнавства» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів комплексу знань щодо базових понять, принципів, категорій туристичної діяльності, ознайомити студентів з основними поняттями теорії і практики туризмознавства і краєзнавства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні аспекти функціонування сучасної туристичної індустрії, місце і роль туризмознавства в сучасних краєзнавчих дослідженнях.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни є першою ланку циклу організаційно-технологічних дисциплін і є базою для засвоєння в майбутньому таких дисциплін, як: «Організація туристичних подорожей», «Туроперейтинг», «Географія туризму».

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Прагнення до збереження навколишнього середовища, навички здійснення безпечної діяльності

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 8. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК 9. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 12. Здатність працювати в команді та автономно

фахових компетентностей:

ФК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

ФК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК 3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

ФК 10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

ФК 14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

програмних результатів навчання:

ПРН 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН 3. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРН 4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПРН 11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами) на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН 15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН 16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН 17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН 18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПРН 19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН 20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність туристичної діяльності

1.1 Дефініція «туризм»:

Співвідношення понять «туризм» і «рекреація», місце рекреації і туризму у структурі життєвого часу людини, різні трактування поняття «туризм», сутність організації туризму. Система туристичної діяльності: Інформаційно-мотиваційне поле, ресурсно-економічне поле, сервісно-економічне поле, нормативно-правове поле.

1.2 Туристська мотивація:

Сутність і фактори мотивації туристів до подорожі, рекреаційні та активні потреби туристів, емоційні та пасіонарні потреби туристів, інтелектуальні і професійні потреби туристів.

1.3 Класифікація туристичних подорожей:

Спрямованість, організованість і тривалість туристичної подорожі. Кількість, інтенсивність і сезонність туристичних потоків. Соціально-економічна і демографічна категорія туристів. Спосіб, засіб і середовище здійснення подорожі. Варіація і мотивація туристичної подорожі:

1.4 Функції і фактори туризму:

Соціальні функції туризму, економічні функції туризму, негативні наслідки розвитку туризму, гуманітарні функції розвитку туризму, фактори розвитку туризму.

1.5 Історія туристичної діяльності:

I етап розвитку туризму, II етап розвитку туризму, III етап розвитку туризму, IV етап розвитку туризму, сучасні тенденції розвитку туризму.

Тема 2. Туристичне ресурсознавство

2.1. Сутність туристичних ресурсів і принципи їх класифікації: основні терміни і поняття, принципи оцінки туристичних ресурсів, схема класифікації туристичних ресурсів, наявність і значимість туристичних ресурсів.

2.2. Класифікація природних туристичних ресурсів: клімато-метеорологічні туристичні ресурси, геоморфологічні туристичні ресурси, гідрологічні туристичні ресурси, геологічні туристичні ресурси, гідрологічні туристичні ресурси, ландшафтні туристичні ресурси, біологічні туристичні ресурси, космічні туристичні ресурси

2.3. Класифікація природно-антропогенних туристичних ресурсів: курортні туристичні ресурси, природно-заповідні туристичні ресурси, природно-господарські туристичні ресурси.

2.4. Класифікація антропогенних туристичних ресурсів: історико-культурні туристичні ресурси, ресурси сучасної культури.

2.5. Класифікація івентивних туристичних ресурсів: природні івентивні туристичні ресурси, природно-антропогенні івентивні туристичні ресурси, антропогенні івентивні туристичні ресурси.

Тема 3. Туристична інфраструктура

3.1 Туристське споживання:

Класифікація туристських послуг. Туристське споживання за часом та місцем здійснення, інші види туристського споживання, туристські витрати (головні і другорядні туристські витрати), специфічні туристські товари, неспецифічні для туризму товари та послуги, характерні туристські товари та послуги, супутні туристські товари та послуги.

3.2 Базисна інфраструктура туризму:

Транспортна система в туризмі, заклади і установи розміщення в туризмі, заклади і установи харчування в туризмі.

3.3 Цільова інфраструктура туризму:

Заклади і установи дозвілля і культури в туризмі, заклади і установи спорту і фізичної культури в туризмі, заклади і установи охорони здоров'я в туризмі.

3.4 Супутня інфраструктура туризму:

Заклади і установи торгівлі в туризмі, заклади і установи системи фінансів в туризмі, заклади і установи сфери індивідуальних послуг в туризмі, інформаційна інфраструктура туризму.

3.5 Інформатизація і діджиталізація сучасного туризму:

Електронні засоби інформації. Інформаційні технології в туризмі. Автоматизація управління діяльністю в сфері туристичного бізнесу і сервісу. Інтернет в сучасному розвитку туризму. Цифрова трансформація суспільства і туризму. СМАРТ-технології в туризмі. Системи онлайн-бронювання туристичних послуг

Тема 4. Туристичний ринок

4.1 Структура туристичного ринку:

Суб'єкти туристської діяльності на ринку, туристичний попит, туристична пропозиція, сегментація ринку туристичних послуг, позиціонування туристичного продукту.

4.2 Ліцензування туристичного підприємництва:

Сутність ліцензування туристичної діяльності, основні функції державних органів ліцензування у сфері туризму, вимоги до туристичних фірм-ліцензіатів, основні види туристичних договорів, вимоги до провадження туроператорської діяльності.

4.3 Якість обслуговування і засоби її контролю:

Поняття якості продукції і якості послуги, стандартизація якості туристичних послуг, основні підходи до визначення якості роботи туроператора: агентський (підприємницький) і туристський (споживчий), керівні принципи контролю і оцінки якості туристських послуг: ISO-9000...9004.

4.4 Стандартизація і сертифікація туристичної діяльності:

Сутність і види стандартизації в туризмі, основні діючі стандарти у сфері туристичної діяльності в Україні, сутність і види сертифікації туристичних послуг, послуги, які сертифікуються у сфері туризму в Україні.

4.5 Кластерна модель функціонування туристичного ринку:

Поняття «кластер» в економіці, сутність туристичного кластеру, типологія туристичних кластерів, структура туристичного кластеру, модель створення туристичного кластеру.

Тема 5. Туристичні території

5.1 Джерела туристичної інформації: нормативно-правові акти, закони, наукові публікації, навчальні підручники і посібники, картографічні твори, довідкові видання, статистика, засоби масової інформації, Інтернет, медіа-продукція, комп'ютерні ігри.

5.2 Основи туристичного краєзнавства:

Структура туристичного краєзнавства. Основні просторові концепти краєзнавства. Концепція географічного положення у краєзнавстві. Основи політичної лімології. Фактори розвитку країн і регіонів світу: фізико-географічні, історико-культурні, політико-адміністративні, економіко-географічні, соціально-демографічні.

5.3 Геопросторова ієрархія туристичних територій:

Просторова організація туризму, головні принципи туристичного районування, просторова диференціація туристичних територій, територіально-туристичні утворення.

5.4. Дефініція «туристична дестинація»:

Трактування поняття «туристична дестинація», компоненти туристичної дестинації, туристичний потенціал дестинації, геопросторова конфігурація туристичних дестинацій.

5.5 Класифікація туристичних дестинацій:

Просторова конфігурація та ієрархія туристичних дестинацій, адміністративний, правовий і туристичний статус дестинацій, спеціалізація і просторово-часова специфіка дестинацій, географічне положення і сезонність функціонування дестинацій, туристична орієнтація і доступність дестинацій, домінуючий тип ландшафту туристичних дестинацій, життєвий цикл туристичних дестинацій.

Тема 6. Туристичне краєзнавство

6.1. Туристичне районування України:

Районування за географічним фактором, районування за історичним фактором, районування за адміністративним фактором.

6.2. Туристичне районування Світу:

Туристичне районування Європи, туристичне районування Америки, туристичне районування Азії, туристичне районування Африки, туристичне районування Австрало-Океанії.

6.3 Туристична політика:

Національна туристична політика України. Туристичне законодавство України як фактор організації туризму. Система державного управління туристичною сферою України. Туристичні відносини між країнами світу.

Міжнародні урядові і спеціалізовані організації та їх політика у сфері туризму.

6.4 Глобалізація туризму:

Сутність глобалізації та її прояви в туризмі. Глобальні просторові структури: Організація об'єднаних націй (ООН). Провідні міжнародні організації в Європі. Всесвітня туристична організація ООН. Всесвітня рада подорожей і туризму (WTTC).

6.5 Транснаціоналізація туристичної індустрії:

Сутність діяльності ТНК (транснаціональних корпорацій). Провідні галузеві і туристичні ТНК світу. Франчайзинг у міжнародній туристичній індустрії.

Тема 7. Туристичне краєзнавство регіонів України

7.1 Туристичне краєзнавство регіонів Західної України: Волинська область, Рівненська область, Тернопільська область, Львівська область, Закарпатська область, Івано-Франківська область, Чернівецька область.

7.2 Туристичне краєзнавство регіонів Північної України: Київська область, місто Київ, Житомирська область, Чернігівська область, Сумська область.

7.3 Туристичне краєзнавство регіонів Центральної України: Полтавська область, Черкаська область, Кіровоградська область, Вінницька область, Хмельницька область.

7.4 Туристичне краєзнавство регіонів Східної України: Харківська область, Луганська область, Донецька область, Дніпропетровська область, Запорізька область.

7.5 Туристичне краєзнавство регіонів Південної України: Одеська область, Миколаївська область, Херсонська область, АР Крим, Севастополь.

Тема 8. Туристичне краєзнавство країн світу

8.1 Туристичне краєзнавство провідних країн Європи: Німеччина, Велика Британія, Франція, Іспанія, Італія, Греція, Болгарія, Польща, Чехія, Австрія, Швейцарія, Бельгія, Нідерланди, Швеція, Росія.

8.2 Туристичне краєзнавство провідних країн Америки: Канада, США, Мексика, Куба, Карибський регіон, Бразилія, Аргентина, Чилі, Перу, Колумбія.

8.3 Туристичне краєзнавство провідних країн Азії: Японія, Китай, Корея, Таїланд, Малайзія, Індонезія, Філіппіни, Індія, Іран, ОАЕ, Саудівська Аравія, Ізраїль, Казахстан, Грузія, Непал, Шрі-Ланка.

8.4 Туристичне краєзнавство провідних країн Африки: Єгипет, Туніс, Марокко, Нігерія, Кенія, ПАР, Мадагаскар, Танзанія, Сейшельські о-ви.

8.5 Туристичне краєзнавство провідних країн Австралії та Океанії: Австралія, Нова Зеландія, Фіджі, Гавайські о-ви.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022	
		осінь	весна	осінь	весна	осінь	весна	осінь	весна
Денна повна	Лекційні заняття					14			
	Семінарські заняття					10			
	Практичні заняття					4			
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів					152			
	Усього годин					180			
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Назви тем	Обсяг у годинах																							
	денна форма												заочна форма											
	повна						скорочена						повна						скорочена					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС
Тема 1. Сутність туристичної діяльності	14	4				10																		
Тема 2. Туристичне ресурсознавство	14	4				10																		
Тема 3. Туристична інфраструктура	14	4				10																		
Тема 4. Туристичний ринок	14	4				10																		
Тема 5. Туристичні території	14	4				10																		
Тема 6. Туристичне краєзнавство	14	4				10																		
Тема 7. Туристичне краєзнавство регіонів України	48	2	10	4		32																		
Тема 8. Туристичне краєзнавство країн світу	48	2	10	4		32																		
	180/ 6	28	20	8		124																		

Навчальний матеріал буде доступний на Порталі навчальних ресурсів інституту в 2021-2022 навчальному році

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

№	Форма роботи	Теми
1	Самостійне конспектування лекційних тем	1.5, 2.5, 3.5, 4.5, 5.5, 6.5;
2	Опрацювання тестових завдань	всі теми
3	Підготовка з обраної теми доповіді та мультимедіа-презентації	7, 8;
4	Робота з інформаційними джерелами: опрацювання першоджерел при підготовці до практичних занять та виконанні індивідуальних завдань	7, 8;
5	Опрацювання інтернет-ресурсів за певною тематикою	Всі теми
6	Самостійне вирішення практичних завдань, виконання робіт аналітичного спрямування; вирішення і письмове оформлення завдань, схем, діаграм, інших робіт графічного характеру	7, 8;

Навчальні матеріали для організації самостійної роботи буде доступний на Порталі навчальних ресурсів інституту в 2021-2022 навчальному році

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Навчальним планом не передбачено виконання індивідуального завдання.

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Осінь 2020/2021 н. р.

	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль	60	-
1.1	<i>Тема 1</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.2	<i>Тема 2</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.3	<i>Тема 3</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.4	<i>Тема 4</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.5	<i>Тема 5</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.6	<i>Тема 6</i>		
	Заповнення опорного конспекту лекції за даною темою	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.7	<i>Тема 7</i>		
	Виконання практичної роботи	3	
	Підготовка індивідуального завдання з виступом на семінарі	3	
	Конспектування семінарських тем	3	
	Тестування на Порталі	3	
1.8	<i>Тема 8</i>		
	Виконання практичної роботи	3	
	Підготовка індивідуального завдання з виступом на семінарі	3	
	Конспектування семінарських тем	3	
	Тестування на Порталі	3	
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)	40	-
2.1	Комплексне тестування за усіма темами навчальної дисципліни	20	
2.2	Дати розгорнуту письмову відповідь на одне з питань 1 лекційного циклу	5	
2.3	Дати розгорнуту письмову відповідь на одне з питань 2 лекційного циклу	5	
2.4	Завдання на оцінювання практичних навичок і професійних вмінь за змістом практичних і семінарських занять 1 циклу	5	
2.5	Завдання на оцінювання практичних навичок і професійних вмінь за змістом практичних і семінарських занять 2 циклу	5	
3	Оцінка з дисципліни	100	

Оцінювання результатів навчання студентів по кожному розділу навчальної дисципліни здійснюється за 100-баловою шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

8.1. Основні джерела інформації

1. Коткова Т. М. Туризмознавство : навчальний посібник / Т. М. Коткова, О. Ю. Козловський. – Житомир : Житомирський державний університет ім. І. Франка, 2015. – 191 с.

2. Організація туризму. Основи туризмознавства : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. К. Любчук ; ДВНЗ "Приазов. держ. техн. ун-т". – Маріуполь : ПДТУ, 2018. – 154 с.

3. Туризмологія : навчально-методичний посібник / Г. П. Скляр, Л. В. Дробіш, М. М. Паньків, О. В. Федотова. – Полтава : Полтавський університет економіки і торгівлі, 2018. – 172 с.

4. Туристичне краєзнавство [Текст] : текст лекцій для студентів ВНЗ турист. профілю / Роман Берест, Любомир Безручко ; Львів. ін-т економіки і туризму. - Львів : Галицька видавнича спілка, 2015. - 311 с.

8.2. Додаткові джерела інформації

1. Великочий В. С., Дутчак О. І., Шикеринець В. В. Міжнародний туризм. Навчальний посібник / В. С. Великочий, О. І. Дутчак. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2015. – 254 с.

2. Коробейникова, Я. С. Стратегія сталого розвитку туризму : навч. посіб. / Я. С. Коробейникова ; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу, Каф. туризму. - Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. – 257 с.

3. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі : колект. монографія / [Н. В. Бошота та ін. ; за наук. ред. проф. І. М. Волошина та проф. Л. Ю. Матвійчук] ; Луц. нац. техн. ун-т. – 4-е вид. – Луцьк : ІВВ Луц. НТУ, 2018. – 340 с.

4. Український туризм [електронний ресурс] : [сайт журналу про туристичний бізнес в Україні] // Режим доступу : <https://mw.com.ua/?oid=3282> – Станом на 09.12.2019. – Назва з екрана.